

ЗАКОНОДАВЧО – НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНО ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

В.О. Лукнянихін к.е.н., доц., Н.В. Провозін аспірант
Сумський державний університет, м. Суми

На сучасному етапі розвитку суспільства людство дійшло висновку щодо необхідності врахування екологічних чинників для забезпечення свого існування, оскільки стає очевидним той факт, що відновлюваних механізмів природи недостатньо для нейтралізації антропогенних впливів. Людство розмірковує над питанням свого розвитку в умовах глобальних змін, і відповідно до цього країни розробляють різні варіанти суспільного розвитку. У даній ситуації головний акцент зроблений на сталий розвиток, основоположні ідеї якого були закладені ще в 60-70і роки, а проголошені на самітах в Ріо-де-Жанейро 1992р. та 2002р. в Йоганнесбурзі, та які знайшли своє офіційне відбиття у стратегії розвитку людства на найближче століття. На підставі цієї стратегії країни розробляють власні концепції сталого розвитку (Європейська стратегія сталого розвитку «Стилка Європа за кращий світ», 2001 р., Стратегія сталого розвитку британського уряду, березень 2005 р.; і т.п.).

Але розробка стратегій розвитку країн шляхом бездумного копіювання закордонного досвіду на всіх рівнях економіки (мікро-, мезо-, макро-) не дає бажаних результатів, оскільки розвиток конкретно взятого суспільства є специфічним явищем, і тому його неможливо повторити в інших умовах [1]. При формуванні та реалізації стратегії суспільного розвитку в першу чергу, необхідно розглядати її з точки зору раціональності, тобто здатності даної стратегії привести до найбільш повної реалізації суспільних інтересів у відповідь на існуючі загрози при наявних можливостях при умові забезпечення еколого-економічної рівноваги.

Зазначимо основні нормативно-правові документи (закони, стратегії, договори і т.п.), які формують основу для забезпечення сталого природокористування в Україні, та визначимо їхній статус на даний момент:

- Україна 2020: Стратегія Національної модернізації (*проект*) – вихід країни на траєкторію сталого розвитку із зростанням добробуту та якості життя всього населення;
- Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 рр.) шляхом європейської інтеграції (діє) - глибока модернізація української економіки;
- Енергетична стратегія України на період до 2030 року (*діє*) - перехід до сталого розвитку в постіндустріальне світове співтовариство;
- Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року (*діє*) - поліпшення стану

навколишнього середовища, впровадження збалансованої системи природокористування та збереження природних екосистем;

- Основні напрямки економічного, соціального та природоохоронного розвитку України до 2020 року (*проект*) - забезпечення соціального розвитку, як сукупності духовних, соціальних, економічних, політичних процесів для досягнення гармонійного розвитку людини, суспільства, економіки та навколишнього середовища;

- Орхуська конвенція (*ратифікована*) - гарантія права на доступ до інформації з питань, що стосуються навколишнього середовища;

- Монреальський протокол (*ратифікований*) - охорона та відновлення озонного шару;

- Конвенція Еспоо (про оцінку впливу на навколишнє середовище в трансграничному контексті) (*ратифікована*) - прийняття всіх належних і ефективних заходів щодо запобігання значного шкідливого транскордонного впливу;

- Загальнодержавна програма формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки (*діє*) - сприяти збалансованому та невиснажливому використанню біологічних ресурсів у господарській діяльності;

- Кіотський протокол (*ратифікований*) - стабілізувати рівень концентрації парникових газів в атмосфері;

- Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат (*ратифікована*) – спрямована на охорону, збереження та стале використання природних ресурсів Карпат;

- Концепція сталого розвитку населених пунктів (*діє*) - заходи, що зазначаються в даній концепції включають, в певній мірі, до державних і регіональних програм соціально-економічного розвитку;

- Концепція національної екологічної політики України на період до 2020 року (*діє*) – стабілізація і поліпшення стану навколишнього природного середовища України, впровадження екологічно збалансованої системи природокористування та збереження природних екосистем. Але даний стратегічний документ містить лише загальні поняття, та не вказує на способи досягнення поставлених завдань, механізми реалізації, оцінку ефективності, чітких значень показників, яких необхідно досягти.

Дослідивши українську нормативну базу в сфері забезпечення сталого розвитку ми можемо зробити ряд висновків:

- 1) Україна є активним учасником міжнародних програм в рамках декларативного приєднання до забезпечення збалансованого розвитку.

- 2) Національна концепція сталого розвитку держави в Україні, до цього часу не розроблена. Хоча створена Національна рада зі сталого розвитку при Кабінеті міністрів України. На рішення якої НАН України була затверджена «Концепція комплексної міждисциплінарної програми наукових досліджень

НАН України з проблем сталого розвитку, раціонального природокористування та збереження навколишнього природного середовища, яка покликана активізувати наукові дослідження в цій сфері та сприяти практичній реалізації інноваційних наукових розробок.

3) Недостатньо розвинутий стратегічний механізм створення та реалізації стратегій суспільного значення не тільки на рівні країни, але і в її регіонах. Нині в Україні процес розробки, затвердження та введення в дію стратегічних документів може тривати довше ніж період на який розрахована сама стратегія. Більшість документів перебувають у стані проєктів, але і вони не містять всієї необхідної інформації.

4) Відсутні або не чітко відокремлені відповідні органи (структурні підрозділи чи окремі організації), які б займалися розробкою необхідних стратегічних документів, контролем процесу їх впровадження, виконання та оцінки ефективності їх здійснення. Дані органи повинні бути наділені відповідними правами, повноваженнями та функціями.

Відповідно до перерахованих вище проблемних місць законодавчо-нормативного забезпечення екологічно збалансованого розвитку України, визначимо головні першопричини їх виникнення. *Перша* пов'язана з тим, що заходи щодо зменшення негативного впливу на природу, перейшли в сферу «політичних війн», де на перший план виходить влада, але аж ніяк не охорона навколишнього середовища. *Друга причина* пов'язана з методами, технологіями покликаними зменшити вплив людини на природу. Відмінності в технологічних укладах країн, регіонів, ускладнює інтегрований підхід до вирішення цієї проблеми. *І третьою*, але не менш значною, є питання екологічної культури та відповідно формування необхідної мотивації людини, населення до екологоорієнтованих дій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Подгорный В.В. Стратегическое развитие украинского общества: как поставит себе на служение неблагоприятные внешние факторы [Електронний ресурс] / Часть 6. Из цикла «Украина XXI века: обустройство страны в условиях глобализационных вызовов» - Режим доступу: <http://rusmir.in.ua/eko/2994-strategicheskoe-razvitiie-ukrainskogo-obshestva.html>
2. Офіційний веб-портал Верховної ради України [Електронний ресурс] / режим доступу: <http://rada.gov.ua/>
3. Офіційний веб-портал Міністерства екології та природних ресурсів України [Електронний ресурс] / режим доступу: <http://www.menr.gov.ua/>

Екологічний менеджмент у загальній системі управління : збірник тез доповідей Тринадцятої щорічної всеукраїнської наукової конференції, м. Суми, 17-18 квітня 2013 р. / Відп. за вип. О.М. Теліженко. — Суми : СумДУ, 2013. — С. 118-120.